

GOSPODARSKI VESTNIK

Št. 12.

V Gorici, dne 1. decembra 1928.

Leto VI.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno
10 lir. — Posamezna številka 1 lro.

Uredništvo in upravništvo v Gorici,
Via S. Giovanni št. 6, I. nadstropje.

== Ponatis je dovoljen le s popolno navedbo vira. ==

VABILO NA NAROČBO.

S prihodnjo številko stopa naš list v sedmo leto svojega obstanka. V teh šestih letih je v listu izšlo veliko število prekorskih gospodarskih člankov, vesti in drobtinic. Ti naši nauki so bili od mnogih kmetovalcev upoštevani, in mnoga dela so se izvršila po naših navodilih. Ta dela in početja so navadno tudi dobro uspevala. Uspeh so opazili tudi sosede, zato pa raste vsako leto zanimanje za naš list. Kljub temu je število naročnikov v razmerju s številom kmetovalcev in v razmerju z današnjo nujno potrebo splošnega kmečkega pouka veliko premajhno.

Zato, kmetovalci, širite naš list in potrudite se, da bo naročena nanj vsaka kmečka hiša. Potem bo tudi naš list gmotno na boljšem in tudi strokovno in vsebinsko bo postal še boljši, kakor je bil dozdej. Ob enem se obračamo na sotrudnike in prijatelje lista s prošnjo za sotrudništvo in sodelovanje.

Kdor ne želi biti več naročnik „Gospodarskega Vestnika“, se naproša, da javi to po dopisnici upravi Gosp. Vestnika. (Gorizia, Via S. Giovanni N. 6 / I.), sicer se bo smatral še nadalje kot naročnik tudi za leto 1929.

Gorica, 1. decembra 1928,

Uprava
„Gospodarskega Vestnika“.

SADJEREJA.

Najvažnejša zimska opravila v sadovnjaku.

Zdaj v zimskem času ima naš kmet časa dovolj in zato mu ne sme biti žal, če nekaj dni žrtvuje za oskrbo sadnega drevja. Delo in stroške mu bo sadno drevje obilo poplačalo. Opravila, katerih izvršenje je v zimskem času nujno potrebno, so pa ta-le:

1. Gnojenje.

V kolikor sega drevesna krona, toliko prostora je pod drevesi potrositi z dobrim hlevskim gnojem. Najbolje je potem ta gnoj plitvo podkopati. Pri trositvi gnoja pa ne smemo morda največ gnoja potrositi v bližino debla, ampak največ ga mora priti pod kap, ker tam ima drevo največ sesalnih korenin. Zraven hlevskega gnoja je zelo priporočljivo potrositi tudi nekaj Thomasove žindre, kajti hlevski gnoj ne vsebuje navadno toliko fosforne kisline, kolikor je potrebuje drevo. Tega gnojila zadostuje navadno v razmerju z velikostjo drevesa od $\frac{1}{4}$ do 2 kg na drevo. S potrositvijo Thomasove žindre dovajamo drevju tudi apno, ki je zlasti koščičastemu sadju zelo potrebno in koristno. Proti koncu zime ali prav zgodaj spomladi pa zelo dobro storimo drevju, če tla pod njim polijemo z gnojnico. Kdor hlevskega gnoja nima, lahko gnoji tudi samo z umetnimi gnojili. Torej še s kalijevo soljo in čilskim solitrom. Ti dve gnojili se trosita spomladi. Zelo dobro gnojilo za sadno drevje je tudi kompost ali gnoj-mešanec. Kako se ta gnoj prideluje, smo že večkrat pisali.

2. Zimsko obrezovanje mladih sadnih dreves in izredčenje krone pri odraslem drevju.

Zelo primeren čas za obrezovanje mnogih sadnih dreves je zima. Pri mladem drevju odrežemo vse one veje, ki

rastejo nepravilno, preveč gosto in skrajšamo vse one, ki so predolge. Da spravimo razvoj krone v ravnoležje, moramo paziti na to, da bolj močno skrajšamo one veje, ki stoje na drevju visoko, in da pustimo bolj dolge one, ki rastejo bolj na nizkem mestu, ker znano je, da imajo više ležeče veje večjo moč za raščo, kot pa niže ležeče veje. Pri starejšem drevju se pa to obrezovanje omeji samo na odstranitev vseh suhih, preveč visečih in križajočih se ter pregosto stojičih vej. Kdor to delo izčiščenja krone več let opusti, temu drevo prezgodaj ostari. Taka drevesa potrebujejo pomladitve, katero se izvrši na ta način, da se vse veje močno skrajšajo. Za odstranitev vej, katere se mora izvršiti tik ob deblu, to je v pazduhi veje, se rabijo dobro nabrušene žagice. Nastalo rano je izgladiti z ostrim nožem in namazati jo je potem najbolje s cepilnim voskom, ali pa z 15—25 odstotno raztopino »Antiparassita« v vodi. Pri žaganju vej je paziti, da se pri tem veja ne odčesne, ker tako nastane velika rana na drevesu.

3. Zimsko škropljenje sadnega drevja.

Škropljenje sadnega drevja v zimski dobi je zelo važno in priporočljivo opravilo. Če izvršimo to škropljenje tako, kakor zahtevajo strokovni predpisi, bo imelo zimsko škropljenje gotovo kar najboljši uspeh. Z zimskim škropljenjem sadnega drevja se ne uničijo samo vsakovrstne rastlinske bolezni in mnogi živalski škodljivci že pred razvitkom t. j. v kali, ampak ima zimsko škropljenje pred poletnim še to prednost, da lahko rabimo pozimi bolj koncentrirane raztopine, ki bi pa v poletnem času gotovo vse listje osmodile. Za zimsko škropljenje pride v prvi vrsti v poštev drevesni karbolinij znamke »Antiparassit«. To sredstvo, ki ga izdeluje deželni gospodarski zavod v Trentu in katerega ima v zalogi Kmetijsko društvo in tvrdka »Vinoagraria« v

Gorici, pobije z vso gotovostjo ne samo vse živalske škodljivce, njihova jajčka in bube na poškopljenem drevju, ampak zamori tudi vse klice rastlinskih bolezni in tudi mah in lišaj. Naravnost odlično je to sredstvo proti krvavi uši na jablanah, proti zalegi pedica na črešnjah, proti čvefoderju itd. Antiparassita se rabi za hruške in jablane 15 kg na 100 litrov vode, za ostalo sadje pa le 6-7 kg. Naprava škropilne tekočine je zelo lahka: med odmerjeno količino vode se dobro pomeša odmerjena količina »Antiparassita«. Ker je pa sredstvo težko, rado leže na dno posode in zato je treba pred vsako uporabo to tekočino dobro premešati. Po izvršenem škropljenju se mora škropilnica dobro oprati z mlačno vodo, ker Antiparassit razjeda gumo. Kdor radi štednje noče škropiti z Antiparassitom, poškropi lahko drevje z 3 odstotno raztopino modre galice v vodi. Ta raztopina se napravi z apnom enako, kakor se rabi za škropljenje trt in krompirja. Ta raztopina je od raztopine z Antiparassitom toliko manj učinkujoča, ker z njo ne pobijemo živalskih škodljivcev, ampak samo škodljivce rastlinske naravi.

4. Pobeljenje debel.

Kdor poškropi drevesa z eno od zgori imenovanih tekočin, ta lahko pobeljenje opusti, seveda mora v tem slučaju poškropiti tudi debela in ne same krone dreves. Za beljenje debel se napravi precej gosta in z vodo zamešana brozga od apna, ilovice in nekoliko saj. S to mešanico se potem debela namažejo in tudi debelejšje veje.

5. Obnovitev lepilnih pasov.

Če so bili lepilni pasovi namazani mogoče s slabim lepivom, se je lepivo posušilo. V tem slučaju ali pa tudi v slučaju, da se je na pasu nabralo že mnogo škodljivcev, čez katere imajo drugi škodljivci omogočen prehod, je obnova lepilnega pasu neobhodno potrebna, ker samica pedica sili še v celem decembru na drevesa.

6. Obramba zoper zajce.

Mlada drevesa, katerih lubad gloda pozimi rad dolgouhi zajec, je zavarovati z ograjo iz lesa ali koruzne slame. To zavarovanje debela moramo izvršiti precej visoko proti kroni in ne samo pri tleh, ker v slučaju visokega snega, se povzpne zajec precej visoko na drevo.

Izvršitev gori imenovanih opravil v sadovnjaku je zelo važna, in zato bo kmet, ki bo izvršil vsa ta dela lahko z upravičenim upanjem pričakoval boljših letin, kakor smo jih pri nas vajeni. Kdor pa hoče zasaditi to zimo kak nov nasad, naj čita o zasaditvi sadnega drevja v knjigi »Kmečko branje«, ki ga je letos izdala »Goriška matica«.

Just Ušaj.

—:0:—

Leska.

V novejšem času se je povečalo zanimanje za lesko v nekaterih deželah; z lesko so se posadile večje površine. Leska je namreč zelo hvaležna, donaša vsako leto bogat sad in zato se izplača njena gojitev.

V glavnem je važno, kje se nasadi leska, in katera zemlja se v ta namen uporabi. Da bi se nasadile leske v drago in dobro zemljo, ki je pripravna za boljše pridelke, se ne izplača. Toda vsaka kmetija ima taka zemljišča, ki ne donajajo nobenih dohodkov. Ta zemljišča so pa primerna, da se posade z leskami. Tako n. pr. bi prišli v poštev nasipi, holmi, gorsko pobočje, bregovi itd. Na takih mestih bi leske izborno uspevale in bi rodila okusen sad. Pa tudi v sadovnjaku najdemo tu pa tam kak primeren prostor za lesko, ki se da imenitno izrabiti. V sadovnjakih se pa moramo odločiti za lesko v drevesni obliki, ker zahtevajo drevesa manj prostora ko grmovje in ker donajajo več sadeža.

Iz naše navadne leske so se vzgojile mnoge boljše vrste. Prav tako tudi iz italijanske in španske leske. Nove plemenitejše vrste so bolj plodovite in donajajo večje sadove.

Iz italijanske leske so se vzgojile leske sv. Lamberta, ki se spoznajo po temi, da je jedrce odeto navadno z rdečo kožo.

Najdragocenejše vrste vseh novejših in starejših vrst so te-le: lešnik sv. Lamberta, Macrocarpa, Merveille de Bollweiler, hallški orjaški lešnik, rdečejedrni lešnik, Garibaldi in Princesse Royale. Novi veliki lešnik vsebuje veliko mandeljnasto jedrce izborne kakovosti. Webbov lešnik je pa menda najboljši med dobrimi. Sad je velik, podolgast, ima številne šopke, češulje. Lešnik se ohrani dolgo časa in je zelo dobrega okusa.

Leskov grm uspeva na vsakih kolkor toliko redilnih fleh, ki niso preveč težka. Rad je sam zase in če je izpostavljen solncu, donaša najlepši sad najfinejšega okusa, medtem ko ne donaša toliko v senci in goščavi. Če se nasadi leska v večjem številu, ne smejo biti leske pregesto skupaj, vsaka bodi od druge vsaj tako oddaljena, da se posamezne veje ne dotikajo. Najprimernejša oddaljenost je sedem do osem metrov grm od grma.

V novejšem času se vzgaja leska kot drevo in se pitomi. Podlago dobimo iz semen, ki jih izsejemo ali položimo v pesek v jeseni, mlada debelca pa cepimo na spajanje, kakor hitro so dosegla željeno višino in moč. Pitoma drevesca donašajo več sadu ko grmi in se priporočajo za vsak vrt.

Mnogo lešnikov požre tako zvani lešnikov rilčkar, edino le hallškemu velikemu lešniku ne škoduje.

—:0:—

Oljka (oliva) in olje.

(Dopis iz Doline pri Trstu.)

Človeški rod pozna oljko in olje že več tisoč let. Sv. pismo nam pripoveduje, da je po vesoljnem potopu golob prinesel oljkovo vejico Noetu v barko v znamenje miru, ko se je voda poglela. Tudi na drugih neštetih mestih čitamo, da so stari narodi poznali olje. Usnailjeni samaritan je n. pr. vlil ranjencu na cesti olje in jesih v rane.

Vzlic temu, da je oljka davno poznana človeškemu rodu, se je do novejših časov z njo ravnalo kaj primitivno, kajti šele v minolem stoletju so se jeli posluževati za izdelovanje olja novih strojev in naprav.

Nega oljke.

Oljko razmnožujemo s tako zvanimi »plantoni«. Oljka poganja namreč jako rada iz debla pri fleh mladike, kakor n. pr. tukaj divje vrtnice, kutine, leskovje. Ob spomladnem kopanju se te mladike posečejo, vendar se tu pa tam kafera pusti za »seme«. Ko so take mladike stare kakih 7—10 let, jih odsekajo od debla z nekoliko starim lesom vred, da imajo spodaj nekake vejne obročke. Pozimi izkopajo 1 m globoke in toliko ali še več široke jame, kamor potem posade pozno pozimi ali zgodaj na spomlad te »plantone«. Prej jim pa na spodnjem koncu nekoliko ostržejo gorenjo lubad. Na dno jame se seveda nameče dobra prst, prav tako tudi okrog sadike in »planton« se prav močno zatlači, tako rekoč zatolče v zemljo. V primerni daljavi od sadike se spravijo v tako jamo 2—3 samokolnice dobrega gnoja, kar pa ni neobhodno potrebno, ker je bolje gnojiti kasneje. Okrog tako posajenih sadik se zemlja še 80 do 100 cm globoko prerigola v širjavo več metrov. Taka sadika včasih prvo leto nihi ne požene, čeprav ostane sveža. To pa ne škoduje nič, ker gotovo požene v drugem letu.

Med tako obsajene oljčnike se seje zgodnji grah, zgodnji krompir in druga zelenjad ter se dobro obdeluje. Posebno pazijo, da ne sade oljk v blatno zemljo, ampak vedno le v suho prst in ob suhem vremenu. Ko oljke poženejo, se vsako jesen drevesce očisti, t. j. fikoma debela se porežejo vse pregoste mladike. Oljkova drevesa se z vsakoletnim čiščenjem in obrezovanjem vzgoje v obliki raznoliga dežnika.

Da se starejša oljkova drevesa pomladijo, se vsakih 10—15 let znatno prikrasjajo in razredčijo veje, vedno tako,

da dobiva drevo obliko raztegnjenega dežnika. Kadar se drevesne veje tako prikrajšajo, se tudi v pozni jeseni (novembra) prekoplje zemlja krog dreves, drevje očisti vseh iz debla poganjajočih mladik, krog vsakega drevesa raztroši primerna množina dobrega gnoja, in napelje z novo zemlja, najrajši z ledine kaklega pašnika.

Pripomniti moram, da že od nekdaj izbirajo za oljke bolj zavezne in prek-solnčne lege z dobro zemljo, ker oljkam burja in hudi zimski mraz zelo škoduje. Pripeči se, da radi hude zime vse mladike pomrznejo in se posuše. V takem slučaju so izgubljene 2—3 in več letin. Ko so oljke od zime tako pokvarjene, je najbolje takoj spomladi z dobrimi škarijami odstraniti vse zmrzle mladike in veje, potem poženejo speč nove, ki si navadno v dveh letih tako opomorejo, da dobro obrodijo.

Vsakoletna dela krog oljk so sledeča:

Spomladi se oljčniki preorjejo ali prekopljejo in očistijo vsakega plevela. Pognoji se vsako 3., 4. ali 5. leto, tedaj se navadno sadi zgodnji krompir ali grah; druga leta pa koruzo, fižol, ječmen ali kako drugo žito. V prvi polovici julija se izkoplje krompir ali požanje žito in vnovič prekoplje oziroma preorje. Obakrat se zemlja zlasti okrog dreves skrbno prekoplje. V jeseni, navadno meseca novembra, se zemlja okrog dreves zopet okoplje in debla zasujejo v obliki kolo-bara kakih 50 cm na cisoko in 120—150 cm na široko. Ta zemlja se spomladi pred oranjem speč raztegne.

Konec novembra je sad dozorel ter se pobira. Najprej pobero plodove, ki so sami odpadli, in se posebej spravijo, ker dajo slabše olje. Zatem osmukajo plod na drevesih, očistijo listja, in spravijo domov v kadi. Navadno se oljke v kadeh nekoliko osole, da bolj in prej dozori. Ob enem, ko spravljajo plod, tudi obrežejo drevje, t. j. odstranijo posušene veje in mladike, kakor tudi pre-gosto vejevje in mladje.

Cez zimo puste oljčno drevje v miru.

Naprava olja.

V vsaki večji vasi imajo po eno ali tudi več oljarn. Te so največkrat občinske, pa tudi zasebna last. V taki oljarni vidimo največkrat jako preprosto orodje in sicer:

a) Mlin za oljke; ta je navadno napravljen takole: Spodaj kamenita okoli 3 m v premeru široka skleda, v kateri se vali na vodoravnem drogu nasajeno težko kamenito kolo. Priprava je prirejena na ta način kakor imajo po severnih krajih korita s kamenom, v katerih drobijo sadje za mošt. V sredi nad skledo je pritrjen »grod«, t. j. lesen lijak, kamor se nasujejo oljke. Spodaj padajo polagoma pod kolo kakor v mlinu žito pod mlinski kamen. Kolo gonita ponavadi dva moža, ponekodi tudi konj.

Zmaščene oljke odmiče h kraju posebna strgulja. Ko so oljke tako zdrobljene, vložijo drozgo, ki je podobna testu, v posebne, iz močne kokosove tkanine spletene koše, »športle« nazvane. Te športle z oljčno drozgo vložijo v stiskal-nico.

b) Stiskalnica je popolnoma podobna oni za grozdje, le s to razliko, da nima koša za tropine in da je mnogo večja in močnejša od grozdne. Take stiskalnice so ali lesene ali železne. V večjih oljarnah imajo tudi hidravlične stiskalnice. Kamenita ali železna skleda ima cev, pod katero se nahaja večja kad; v to se steka olje in voda.

Poleg tega sta dve peči, ena večja z velikim kotlom za krop, a druga manjša s potrebnimi kotli za kuhanje olja. Razen opisanih so še razna manjša orodja, kakor kotlički, zajemalke, merice, razne posode in drugo.

Oljčna drozga v pletenicah (športah) se poliva v stiskalnici s kropom ter stiska. Ko je drozga dobro stisnjena, se vnovič pretrese in prerahlja ter vloži v pletenice, speč polije s kropom in še enkrat stisne. Olje, ki je lažje od vode, splava na vrh. Ko se ohladi, ga poberejo s posebno zajemalko v kotel. Potem ga toliko časa kuhajo, da voda izhlapi, in se

druge snovi vsedejo na dno, kakor n. pr. tropine pri maslu. Tako prekuhana olje puste, da se shladi; potem ga šele precede. Goščo na dnu kolla denejo v posebno posodo, ter jo potem, ko se nabere večja množina, precede skozi oljne tropine in izparijo v stiskalnici, da gre vse olje iz nje; to olje je navadno slabše kakovosti. — Ker v kadi pod stiskalnico navadno ne morejo posneti prav vsega olja, navadno po vsakem stiskanju z vrha vzamejo po en škof vode in denejo v poseben sod, kjer mali kanci olja polagoma splavajo na vrh in se tudi to nazadnje spravi in očisti.

Tako napravljeno olje navadno pri nas hranijo v kamenitih posodah, po nekodi tudi v sodih in kovinskih vrčih.

Poleg tega načina delajo zlasti v Dalmaciji tudi sirovo olje, t. j. brez kroga in brez kuhanja. Tako olje je treba večkrat v letu pretakati kakor pri nas vino. Da je prej čisto, ga tudi filtrirajo. Tako olje je znatno boljše in slajše.

Splošne pripombe.

Na splošno mi je pripomniti še, da pri nas goje oljke tudi po njivah med drugim sadnim drevjem. Pri nas se nahajajo v glavnem štiri različne vrste oljk in sicer: »belice«, »drobnice«, »karbone« in »maškone«. »Belice« so najbolj rodovite, imajo blede zelen sad, dajejo ne-

koliko slabše olje in je v njih precej gošče. »Drobnice« so tudi jako rodovite, dajejo nekoliko boljše olje; sad je višnjevo zelen, ko je dozorel. Listje pri obojih je skoraj enako. Teh dveh vrst goje največ. »Karbone« imajo jako črn sad, rastejo navadno bolj visoko kakor n. pr. hruške »formentinke«. Imajo daljše in ozke prav lepe liste in se radi tega rabijo za oljne palme cvetno nedeljo. Ta vrsta je malo rodovitna, a daje fino olje. »Maškoni« dajejo tudi le malo pridelka, ki ima mnogo gošče; to drevje je navadno močno in košato, z znatno večjim listjem.

Med splošne pripombe bi bilo uvrstili še sledeče: V župnijskem arhivu v Dolini se nahaja poročilo, da so bila polja med Dolino, Beljuncem, Borštom in Ricmanjami vsa z oljkami gosto obraščena; tedaj se je pridelovalo mnogo olja. Neka leta je pa bila tako huda zima, da je vino v sodih zmrzovalo. Tisto zimo je pozeblo tudi skoro vse oljno drevje tako, da večina ni pognala niti iz štorov. Takrat je živelo tu jako pridno in delavno ljudstvo. Polagoma so vsa ta širna polja prekopali, obsadili s trtami in spremenili v vinograde, katere je kasneje uničila trtna uš. Sedaj je mnogo teh vinogradov zopet obnovljenih, a oljčnih nasadov je le malo med njimi.

(Iz »Slov. sadjarja«.)

KLETARSTVO.

O prvem pretakanju vina.

Zdaj v mesecih decembru in januarju je najboljši in najprimernejši čas za prvo pretakanje vina. Nekateri vinogradniki odlašajo s prvim pretakanjem vina preveč dolgo, ker mislijo, da vino s pretakanjem zgubi na moči in dobroti. To je pa velika zmotva, ker vino med pretakanjem izgubi tako malo alkohola, da praktično ta malenkostna množina niti v poštev ne

prihaja. Ona je tudi tako malenkostna, da je tudi z najboljšimi merili za alkohol ne moremo spoznati. Komaj preločeno vino se zdi pivcu res bolj šibko in prazno, ali ta izguba na okusu in moči je samo navidezna in je samo posledica izpuhtega ogljenčevega plina, ki ga vsako mlado vino veliko vsebuje. Ko pa vino po pretakanju nekaj tednov počiva, pridobi mlado vino zopet na tem plinu in zato se vino zopet popravi in postane še bolj-

še, kakor je bilo prej. Poleg tega je pa namen prvega pretakanja tudi ta, da izženemo s prvim pretakanjem iz vina preobili ogljenčev plin ter ga nadomestimo s kisikom, ki je koristnim glivicam, ki povzročajo zorenje vina, neobhodno potreben. To dejstvo nas uči, da moramo vino, ko ga prvič pretakamo dobro prezračiti, to se pravi, pretakati ga moramo tako, da se vino čim bolj ubije in speni. Da to dosežemo čim bolje in temeljiteje, je pretakati vino skozi pipo, na katero denemo cedilko s sitom, kakor jo imajo vrtnarji na svojih zalivačah. Uspeh takega prvega pretakanja se opazi v nekaj tednih po izvršenem pretakanju, kajti vino pridobi obilo na okusu in se tako lepo učisti, kakor ga zamore učistiti samo najboljši filter. V neki gospodarski knjigi, ki je izšla pred leti, je bilo priporočeno, da se vino pretaka kolikor mogoče z manjšo dotiko zraka, to je po cevi, ali ta nauk ni pravilen in ne ustreza moderni kletarski tehniki.

Poleg temeljitega prezračanja, ima prvo pretakanje vina to nalogo, da loči drožje od čistega vina. To ločitev dosežemo s previdnim pretakanjem, pri katerem pazimo, da ne pride nič drožja v pretočeni sod. Ločitev drožja od čistega vina je zato važna, ker drožje, ki se nahaja na dnu, sčasoma lahko začne gniti, kar v naših kletah, v katerih se s prvim pretakanjem preveč odlaša, večkrat povzroči zbirsenje vina. Drožje v vinu ima na vino tudi ta vpliv, da pospešuje pretvorbo vinskih kislin, zlasti jabolčne kisline v mlečno kislino, ki je bolj blaga. Zato bomo vina, ki imajo odveč

kisline, kakor n. pr. kraški teran, bolj kasno pretakali, ker s tem hočemo doseči zmanjšanje in blaženje kisline, dočim bomo vina, ki imajo le malo kisline, pretočili prej, da se kislina v njih še bolj ne zmanjša. Najkasnejši rok za prvo pretakanje vina je mesec februar.

Preden vino pretočimo, napravimo poizkus, če je vino na zraku stalno in ne menja barve. V to svrhu natočimo iz vsakega soda kozarec vina in ga pustimo 24 ur odprtega stati. Če vino porjavi, tedaj moramo v vino v dotičnem sodu dati po 8—12 g metabisulfitu. Ta sol se razbije v prah in se obesi zvezana v prtneno vrečico skozi veho ped globoko v vino. Ko se čez par dni sol raztopi, potegnemo vrečico iz soda. Najprimernejši čas za ta dodatek je teden dni pred pretakanjem. Celi mesec prej ne smemo vinu dodati metabisulfitu, ker tako vino lahko zadobi duh po gnilih jajcih.

Prvič se vino pretaka v narahlo zažveplane sode, paziti pa moramo, da so sodi zdravi. Po prvem pretakanju moramo vino večkrat pokušati, ker na ta način se lahko z gotovosjo prepričamo, če je bil sod zdrav, ali je imel kak duh, oziroma napako. Kdor to pokuševanje vina opusti, se izlaga nevarnosti, da vino zadobi preveč duha po plesni, in tako vino se potem le težko da popraviti, če je pa duha malo, se duh da še dobro z »eponitom« odpraviti.

Pretočeno vino moramo čez zimo držati v kolikor mogoče toplejši kleti, in zato zapirajmo v zimskem času kletna okna in vrata.

Just Ušaj.

ŽIVINOREJA.

Krmljenje in nega konj.

a) Krmljenje.

Neobhodno potrebna so za konje žitna zrna. Med temi zavzema oves prvo mesto. Nobena druga krma ga ne more nadomestiti s polno vrednostjo. Najbolje je, če se da oves cel, ker takega konji

dobro prezvečijo in ga dobro prepoje s slinami. Zdrobljen oves konji prehitro požrejo, radi česar ga nepopolno prebavijo. Samo pri starih konjih s slabim zobovjem se priporoča oves zmlinčiti.

Oves naj se pomeša z rezanico. Ta bodi približno tri cm dolga. Dobro in koristno je, če se rezanica nekoliko zmo-

či, kar onemogoči konjem, da bi si izbrskali iz mešanice samo oves. Ako je pa rezanica premokra, postane krma mehka, zato se slabeje prežveči in prebavi.

Koruza je najboljšo nadomestilo za oves. Primerno je, če se koruza v ta namen na debelo zdrobi. Ker vsebuje koruza manj beljakovin zato pa več ogljikovih vodikov, se priporoča dodati koruzi tudi nekaj boba. Za tekače je pa koruza manj priporočljiva, ker se konji po koruzi bolj pote.

Bob je dobra krma za konje. Bob je pa treba štiri in dvajset ur pred krmljenjem namočiti v toliki količini vode, da jo bob vso posrka. Pri hladnokrvnih žrebcih kakor tudi pri tovornih konjih se je dobro izkazal dnevni dodatek $\frac{1}{2}$ do $2\frac{1}{2}$ kg.

Pšenični otrobi pospešijo prebavo, vplivajo pa nekako mehkužno, radi česar se ne svetuje krmili konje redno z otrobi.

Izborno se je pa obnesla melasa (sladkorjeva gosča, goša), ki je radi precejšnje sladkorne vsebine zelo redilna in tečna. Ker vsebuje tudi sol, spodbuja prebavo. Da se prepreči driska, se lahko da konjem 1 do 2 kg omenjene krme.

Kar se tiče zelene krme (muljave), prednjači lucerna; njej slede esparzelka, detelja in trava. Paziti je treba, da se ne da konjem nikdar ugreta zelena krma. Ker vsebuje vsaka zelena krma mnogo vode, vpliva oslabevaloče.

Korenje se rado poklada konjem, ker vpliva ugodno na prebavo. Tudi krompir se jim lahko da zlasti pozimi, da se poceni prehranijo in koš delno nadomestilo za oves. Sol naj se jim da v obliki kamna, ki ga ližejo.

Slednjič treba še preudariti, kdaj je napajanje najbolj koristno. Ako napajamo konje takoj, ko smo jih nakrmili, odplakne voda doberšen del ovsia iz želodca v čreva, radi česar seveda trpi prebava. Zato je še najbolje, napajati konje, preden jim damo krme. Če pridejo konji razgreti v hlev, jim moramo dati najprej nekaj sena in šele potem jih napajamo.

b) Nega konj.

»Dobro osnažen konj, je že pol nasičen«, pravi star pregovor. Koža konja mora biti vedno odprta t. j. znojnice ne smejo biti zamašene. Ko pride konj v hlev, ga je treba takoj s šopom slame obrisati. Temu naj sledi drugo čiščenje in sicer s česalom.

Po navadi se ne priporoča striženje konj. Prav tako tudi ne smemo konj preveč omehkužiti s tem, da jih pogrinjamo ob vsaki priliki z odejami. Če morajo izjemoma stati v mrzlih hlevih, ali če pridejo razgreti na prepah, jih je treba seveda ogrniti prav tako kakor ob slabem deževnem vremenu in tudi poleti, da se obvarujejo s pokrivalom muh in obadov.

Najboljša stelja je dobra slama ozimine. Izborno služi tudi šotna stelja, ki ne samo dobro vsrkuje gnojnico, ampak tudi poteguje nase oster amonijakov duh.

Konjski hlev zahteva dobre prezračevalne naprave. Pod bodi neprepustljiv. Njegov pad naj ne presega desetih centimetrov, računeno pri steni, vstrie katere so konji postavljeni. Potrebno je, da gnojnica takoj odteče po odprtih žlebovih. Jasli naj se ne postavljajo previsoko.

Končno naj se pazi na mir v hlevu in na prijazno ravnanje s konji. Le kdor sam dobro ravna s konji in prisili tudi svojo služinčad, da ravna prijazno z živalmi, ta edini bo imel uspehe in pri tem se bodo težko pojavile živali z napakami, razvadami in z zlobo.

—:o:—

Kurja kuga.

Kurja kuga je ena najbolj nevarnih nalezljivih bolezní za kure, race, gosi in fazane. Nastopa kot črevesno vnetje navadno poleti in v jeseni in pomori v nekaj dneh skoraj vse živali. Živali okuži majhen bacil. Na ljudi ta bolezen ne prehaja. Čas, ki mine med okuženjem in izbruhom bolezní, znaša štiri in dvajset ur do nekaj tednov.

Kako se javi kuga?

V naglih slučajih padejo živali nenadoma na tla oziroma se prej še nekaj opotekajo, napadejo jih krči in v nekaj minutah živali poginejo. Posebno mlade goske in piščančki poginejo v tako kratkem času. Navadno se pa bolezen za tegne. Prične se z utrujenostjo. Žival se ne zanima za nič več, nima nobenega veselja do krme, se odstrani od ostalih tovarišic, počene, poišče si kak hladnejši kraj, kjer pritisne svoje truplo na zemljo. Navadno zapre oči. Skoraj vedno so živali žejne, toda le izjemoma piknejo nekaj kračlov v krmo. Nato se pojavi v kratkem času driska, ki postaja vedno hujša, blato je vodeno, sivo, belkasto. Večkrat se opaža bluvanje in žalostno vpitje bolnih živali. Greben in ožrelje postaneta modrikasta, temnomodra, marogasta, napihnjena, kokoši zaprejo oči, glavo bolj in bolj povešajo, nato se žival stresa in pogine po šestih urah, pa tudi šele v nekaj dneh.

Kaj opazimo na notranjih organih poginolihih kokoši?

Če tako poginolo žival raztelesimo, opazimo na prvi pogled za to bolezen značilno temno lakasto nezasirjeno kri. Mišice so videli ko zadimljena mast, žile so narecane s krvjo, tu pa tam se vidijo male krvavitve. Srce in velike žile so polne krvi, na srčnem mesu zunaj, znotraj in na prerezu je vse polno malih krvavitvev. Ako prerežemo čreva, se izcedi iz črev kašasta vsebina, sluznica je nabrekla, pordela na nekaterih mestih, dobe se na površini tudi mali tvorci, jetra so velika, belkasta, obisti velike, temne, v

gollancu so lisaste krvavitve. Glavni znaki so slatinaste izpremembe v mišicah in izpremembe v črevesih. Nedvomno imamo opraviti s kugo, če so se tozadevni bacili ugotovili. Bacili se pa nahajajo le, dokler je žival živa in le kratak čas po smrti; kakor hitro prične žival gniti, izginejo.

Ko divja kuga v najhujši meri, pogine 80 do 100 odstotkov kokoši, so pa tudi slučaji, pri katerih jih pogine samo deset odstotkov.

Kako se zdravi?

Na prvem mesiu so domača sredstva: Bolne živali se morajo odstraniti od zdravih. Kurnik treba temeljito izčistiti, izprati in končno poškopiti z raztopino železne galice, še bolje z dvoodstotno formaldehidno raztopino. Dvorišče, če ni preveliko, naj se poškopri s prej omenjeno galico in naj se skrbno prekoplje. Na večjem prostoru, kjer se gibljejo kokoši, se kaj takega ne more napraviti, zato naj se ločijo bolne živali od zdravih. Stare posode, iz katerih se krmijo kokoši, naj se odstranijo, nove posode pa treba vsak dan oprati z galico. Živali naj se krmijo izdatno s kuhanimi zrni, kruhom, ovsom kuhanem na mleku, zdrobljenimi trdimi jajci, koš pijskača služi vino s komoračem ali kuminom. Vsaka žival naj se dvakrat na dan ujame in naj se ji da zjutraj mala žlicica 0,5 odstotne lisolne raztopine, popoldne pa dve do tri kapljice solne kisline v žlicici rdečega vina.

Živinozdravnik zdravi s cepljenjem. Dobe se cepila za obrambo in za zdravljenje v raznih pripravah.

ČEBELARSTVO.

Med.

Težko bi se dobil pri nas človek, ki bi ne poznal te naravne sladčice; vendar je marsikateremu še nejasno, kako se med pridobiva in iz česa med prav

za prav obstoji, kar bom skušal po možnosti pojasniti s tem razmotrivanjem.

Pri nas je smatrati kot redni izvir medu cvetje raznih rastlin. Glavni predpogoj medenja cvetlic so solnčni žarki ob primerni mokrofi.

Cvetlice, katere medijo, imajo na dnu cveta okrog plodnice medene potnice. To so male žleze, iz katerih se cedi na površje sladek sok, katerega čebele nabirajo v poseben mešiček, ki se nahaja v čebelnem telesu. Ko čebelica napolni ta mešiček, odleti v svoj panj ter izlije skozi usta nabrano sladčico v voščene celice. Ko je celica napolnjena, jo zadelajo z voščenino, da je med popolnoma zaprt, kakor bi bil v sodčku.

Ne smemo pa misliti, da nabirajo čebele med na vsaki cvetlici. Mnogo je cvetja, katero ne nudi čebelam medu. Teh cvetlic čebele niti ne obiskujejo. Poleg medene sladčice, nabirajo čebele cvetni prah po cvetlicah. Tega prinašajo v panj v malih tovorih na zadnjih nogah, ker ga rabijo za pripravlanje hrane svojim mladim.

Prvo medeno cvetje, katero je bogato obdarovano s sladčico, je resje. Resje prične cveteti v drugi polovici februarja. Škoda je, da tega cvetja ni pri nas v dovoljni množini in pa, da je ob času resjevega cvetja bolj mrzlo in slabo vreme, da čebele ne morejo razveseliti čebelarja.

Pri nas se zapazi pravi napredek v panju šele s cvetjem raznega sadja in to zlasti ob cvetenju črešenj. Črešnjev med je zažarelo rumen z jako prijetnim vonjem. Ker se na splošno po sadnem cvetju pretrže cvetje za kakih 14 dni, použijejo čebele v tem času po večini nabrani sadni med.

Pravi vir medenega nektarja pri nas je cvetje akacije. Ako je vreme ugodno in dovolj mokro, pospešijo močni solnčni žarki potenje medene sladčice tako, da čebele že v nekolikih dneh napolnijo satovje z medom. Akacijev med je najsvetlejši, najslajši, radi česar tudi najbolj cenjen, zato se najdražje plačuje. Po akacijevem cvetju se prične razvijati cvetje raznih deteljic, od katerih nekatere vrlo dobro medijo in dajejo med prijetnega duha. Po barvi je med od nekaterih deteljic bolj svetel, od drugih bolj rumen in celo žarkorumen.

Ko končajo travniki cveteti, prične kostanj s svojimi podolgovatimi mačicami vabiti k sebi pridne čebele. Cvetje kostanjevo je precej muhaslo. Cvetnega prahu naberejo čebele na kostanju vsako leto obilo, kar služi čebelam v hrano in razvitek mlade zalege. Kostanjevo cvetje medu le, če so jasni, topli in mirni dnevi s primerno vlago. Tedaj naberejo čebele postavljene blizu kostanjevih gozdov, obilo medu. Slaba stran kostanjevega medu je ta, da je po okusu precej grenek in da obdrži neprijeten duh po kostanju, po barvi je zagorelo rumen. Radi teh hib se težje proda. To se nekoliko oblaži, ako se zmeša s kakim drugim medom.

Jesensko cvetje je prijetno dišeče ajdovo cvetje, katero ob srečnih letih nudi čebelam bogato pašo. Čebele ajdo pridno obletujejo in polnijo satje z medom, katerega navadno puščamo čebelam za zimsko prehrano. Ajdov med je močnega duha ter se prilega raznemu pecivu kot: »poticam, štrukljem itd.«. Po barvi je temnorjav.

Poleg naštetih virov medu, medijo pri nas že mnogovrstne cvetlice po travnikih, vrtovih in njivah. Te cvetlice pa ne cvetejo pri nas v taki množini, da bi se mogle smatrati kot važen vir medu, kakor so našteje medne rastline. Omenim naj še, da čebele ne postavljajo enakovrstnega medu ločeno od drugovrstnega, ampak nalivajo v voščene celice na sploh vse, kar istočasno medu, radi česar se vedno nahaja v medu sladčica, nabrana iz raznih cvetlic. Ob posebno bogatem viru na cvetju enolistnih rastlin, prekrije ta med malenkostni donos drugovrstnih cvetov.

Poleg cvetličnega medu poznamo »mano«. To je med igličastega drevja. V tem pogledu prednjači jela, katera izloča ob zelo vročih in mirnih dneh smolnato sladčico iz svojih listkov. Ta mana se oprime igel, da se kar približuje ob solnčnem sijaju. Čebele pa pridno obletujejo in srkajo bogato razpoloženo medeno snov že zgodaj pred solnčnim zahodom in zvečer po solnčnem zahodu,

ker ta sladčica je zlasti zjutraj in zvečer tekoča na listkih. Okrog poldneva kake 4 ure se pa osuši, da je čebele ne morejo srkati več, radi česar poneha obletovanje čebel v tem času.

Povedano bodi, da jela ne medi vsako leto. To je vse odvisno od vremenskih okoliščin. Kadar medi, se panji napolnijo v kakih 8 dneh docela, kakor je bilo l. 1928. Jelov med je smolnat, radi česar je posebno priporočljiv osebam, koje bolehalo na pljučnih boleznih. Ta med je zelenkasto temne barve in se vleče kakor smola. Toraj zunanost njegova nima nič privlačnega; zato pa je njegova sestava toliko važnejša.

V južnih toplejših krajih dobimo med raznega cvetlja južnih rastlin — koš limonov, pomaranč itd. Mnogo sladčice nanosijo čebele od zrelega, sočnega sadja južnih krajev. V poštev pridejo razne palme s svojim sladkim sadjem. Ta med pa od daleč ne dosega okusa in vrednosti lepodišečega medu naših krajev.

Med je sprva tekoč, a se s časom zgosti, v pozimskem mrazu kristalizira, da postane tako trd, da ga je treba z lopatico s precejšnjo silo kopati iz posode.

Tak kristaliziran, trd med je posebno okusen kot sladčica na gostijsko mizo. Ako bi se hotel imeti tekoč med, je treba ta med pogreti pri ognju. Da ne potemni njegova barva, je postaviti posodo z medom v večjo posodo (kofel), v katerem je do 60° R segreta voda. Tu ostane med tako dolgo, dokler se ne raztopi.

Ker je med zelo krepilen, treba ga je ob potrebnih slučajih brez odloga uporabljati pa bodisi v kakem čaju, mleku, ali kavi. Od nekdanj se priporoča materam, naj svojim šibkim otročičem oslajajo mleko in kavo z medom, radi česar postanejo mali krepkejši, spretnjši in v vsakem pogledu jačji.

Kdo se ni še prepričal v starosti, kako krepilno vpliva med na energijo in moč organizma, naj to poskusi s trajnim uživanjem medu. Da je med v raznih boleznih koristen, to naši ljudje že vedo, ali uživati ga začnejo navadno šele tedaj, ko so na zadnjem koncu, in ko jim je odpovedalo vsako zdravilo. Seveda jim takrat tudi med ne more vrniti zaželjenega zdravja. Zato uživajte vedno med in ne samo, kadar ste bolni, ampak tudi, ko ste zdravi!

I. V.

DOPISI.

Iz vipavske doline.

(O zasaditvi breskovih nasadov s cepljenkami, ki so bile cepljene prejšnje jeseni, ter imajo še speče oko.)

Kakor sem čital v poglavju »Vprašanja in odgovori« v zadnji številki tega lista, se zanima neki A. Z. iz P. za zasaditev novega breskovega nasada, katerega hoče to zimo napraviti ter zasaditi s cepljenkami, ki so bile cepljene te jeseni in imajo torej še speče oko. Neki drevesničar mu je zasaditev takih cepljenk priporočal in A. Z. se je obrnil na uredništvo za lozadevni nasvet. Uredništvo se je z mnenjem drevesničarja

strinjalo in tako se strinjam s tem mnenjem tudi jaz, ker zamorem to z lastnimi izkušnjami dokazati, da je zasaditev tako mladih cepljenk priporočljiva. Imam namreč tri različne sklenjene in v vrste zasajene breskove nasade. En nasad je star tri leta, drugi je dvoleten in tretji je enoleten. Prvi nasad sem zasadil s samimi izbranimi in močnimi dvoletnimi cepljenkami. Čeravno sem se pri zasaditvi strogo držal navodil priznanega strokovnjaka, se vendar precej drevesc ni prijelo, ker izmed 96.tih drevesc se jih je posušilo 8. Izmed teh osmih drevesc sta dve sicer ostali živi, ali celo leto nista nič pognali,

ker so jima manjkala očesa na skrajšanem debelcu. Ravno ti dve breskvi sta bili, ko sem jih kupil, najmočnejše razviti. Drugi nasad sem zasadil s cepljenkami, ki so imele cepljena očesa še speča. Izmed 72.tih drevesc se samo eno ni sprijelo. V tretji nasad sem nasadil 200 drevesc s spečimi očesi, in od teh se je sprijelo lepo število 198. Kar se tiče izvršitve nasadov, so bili vsi nasadi na enak način izkopani, zasajeni in pognojeni. Zato sem prepričan, da se imam zahvaliti za dober uspeh edinole zasaditvi tako mladih cepljenk.

Kako si pa ta uspeh tolmačimo? To nam bo takoj jasno: Če sadimo namreč dvoletna breskova drevesca, se moramo zadovoljiti z drevesci, ki imajo močno poškodovane korenike, ker znano je, da ni mogoče v drevesnici tako razvitih drevesc, kakor so dvoletne breskve, izkopati iz zemlje, ne da bi jim pri tem ne poškodovali močno korenik. To poškodovanje korenik je pa pri breskvah zelo škodljivo. Radi močno razvitega debelca in vej, so pri skrajšanju teh neizbežne velike rane, katere se radi velikosti težje zacelijo, in tudi povzročujejo kaj rade izločenje smole, ki je — kakor je splošno znano — za breskova drevesca usodopoln pojav. Pri zasaditvi mladih drevesc so pa te rane bodisi na korenikah, bodisi na deblu veliko manjše in se radi mladosti drevesca tudi veliko prej in brez škode za drevo zacelijo.

Jaz sam se bavim z drevesničarstvom, in zato imam priliko velikokrat opazovati našega kmeta, ko pride v drevesnico po kako drevesce. Navadno si izbere najmočnejša drevesca, in še ta mu niso nikdar dovoljno močna. Kako napačno je tako ravnanje, mislim, da sem z onim, kar sem gori zapisal, dovoljno dokazal.

Končno pripomnim še nekaj! Ker je za moderne in nizke nasade breskev potrebno, da se pri zasajenju breskev debelce prereže nizko pri zemlji, t. j. navadno 40 cm nad zemljo, nimajo navadno močno razvite dvoletne cepljenke tako

nizko pri tleh pravilno razvitih oces in zato se velikokrat zgodi, da poženejo veje iz tega skrajšanega debelca nepravilno in v neenakomerni visokosti in sicer ene prav nizko pri tleh, druge pa pri vrhu. Da taka drevesa niso sadjarju v veselje, bo vsem znano. Ali poleg tega imajo še en nedostatek in sicer ta: Dandanes moramo skrbeti za to, da so vsa breskova drevesca od spomladi do jeseni opremljena z lepilnimi pasovi. Če je pa drevo tako nizko, da se mu cepijo veje tik pri zemlji, moramo opremiti vsako vejo zase z lepilnim pasom. Ker je pa dober lep drag, stane to delo precej denarja. Pri zasaditvi breskovih nasadov z drevesci, ki so bila cepljena v jeseni istega leta, pa odrežemo divjak pet do osem palcev nad cepljenim očesom. Če so na tem čokiču kakšne oči, jih oslepimo, da ne poženejo. Ko je potem spomladi oko pognalo mladiko, privežemo to k temu oslepljenemu čokiču. Čez nekaj časa, ko je mladika olesenela in postala bolj močna, odrežemo ta čokič tik ob vznožju cepljenega poganjka.

Iste izkušnje o zadevi, o kateri sem pisal, imajo tudi drugi sadjarji iz Vogrskega, torej iz vasi, ki slovi po svojih lepih nasadih.

Franc Keber.

—:0:—

Iz miljske občine.

Bliža se čas pobiranja prežlahatnega sadu oljke. Radi letošnje suše je zoritev nekoliko zaostala, zato je treba pričeti s pobiranjem nekoliko pozneje. Res je, da kdor hoče imeti vse olje, nima vseh oljk, kakor tu pri nas pravijo. Kdor pa pobira le dozorele oljke, bo pridelal več olja in boljše kakovosti.

Kdaj naj oljke pobiramo in kako naj jih hranimo? Pravilo velja: pobirati v suhem vremenu in nabrane oljke nikar ne staviti v kad, kakor je bilo to doslej v navadi, ampak naj se raztegnéjo na suhe

police kvečjemu 5 cm na debelo. V kadi shranjene oljke splesnijo in segnijejo. Iz takih oljk nastane olje grenko in neužitno.

Še eno: ne dajamo izdelovati olja v oljarne, ki nam dajo mnogo olja, ampak

v one, ki dajejo najboljše olje. Če je olje namreč pravilno kuhano in izčiščeno, ga bode gofovo manj, a bo zato tolikaj več vredno.

Josip Hrovalin.

GOSPODARSKI KOLEDAR.

December.

Poljedelstvo: Kdor ni še preoral praznih, za spomladanske setve določenih njiv, naj ne odlaša in stori to, ko vreme dopušča in dokler ne zmrzne zemlja v gornji plasti. Čimbolj se zemlja obrača, več nam vrača. Nobeno obračanje zemlje s plugom pa ne donaša toliko koristi kakor jesensko ali prezimsko. Zorana zemlja navzame čez zimo dovoljno vlage tudi v globokejši plasti, ki pride prav posebno v slučaju suše. Mraz zorano zemljo pretrese, kepe zdrobi in zrahlja. Kdor zorje že jeseni ali pred zimo svoje njive, opravlja spomladi mnogo lažje vse obdelovanje nego oni, ki pušča svoje njive čez zimo nezorane. — Vse poljsko orodje, ki ga čez zimo ne rabiš, dobro očisti in shrani v suh prostor. Mokrota in vlaga škoduje orodju — leseni deli začnejo gniti, železni pa rjaveti. Pokvarjeno in polomljeno orodje popravi.

Živinoreja: Prvi mraz je tu. Ob nastopu mraza je treba posvetiti živini posebno pažnjo in skrb. Važno je, da so hlevi in svinjaki topli. V mrzlih prostorih potrebujejo živali več hrane in nam donašajo manj dohodkov. Primerna hlevska gorkoča za vso živino znaša povprečno 15° C., prenizka je, če znaša manj ko 11° C., previsoka pa, če znaša nad 18° C. Da boš vedel za hlevsko gorkočo vsak čas, imej v hlevu na primernem prostoru toplomer. Poleg primerne gorkote pa je skrbeti, da je v hlevu in svinjaku tudi zdrav in čist zrak. Tuđi perutnino zavaruj pred mrazom. Kokoši — v primerno toplem, suhem kurniku in pri primernem

krmljenju — začnejo neshi januarja, februarja. — Da se prašiči dobro in hitro spijajo, privošči jim popolen mir, krmi jih redno ob določeni uri s primernimi krmili, ne pokladaj ob vsakem krmljenju enih in istih krmil, da jih ohraniš pri dobrem teku, pokladaj le neobhodno potrebno množino krme, daj jim piti čisto in svežo vodo, skrbi za največjo snago v svinjaku in njegovih posameznih oddelkih.

Travništvo: Nadaljuj z brananjem, s čiščenjem maha in gnojenjem. Iz kamenitih in zaraščenih travnikov (pašnikov) počisti kamenje in pa iztrebi nepotrebno grmovje. Kjer je po travniku opaziti mnogo gladeža, ga lahko uničiš, ako stopiš nanj, ga pritisneš v stran in potrosiš nanj nekoliko kalijeve soli, na kar navadno kmalu usahne.

Vrtnarstvo: V tem mesecu bo največ dela s prekopavanjem. Če je zemlja primerno suha, prekoplji ali preorji jo. Tudi za napravo in pripravo zimskih gredic je zdaj najbolj primeren čas. Vrhu zimske solate se priporoča napraviti sireho iz slame ali sirčja. Streha mora biti odprta proti jugu. Zimski radič, peteršilj in drugo zelenjavo, ki bi lahko trpela radi mraza in slane, pokrij z listjem, sirčjem ali pa lisnatim vejevjem. Proti hudemu mrazu zavij karde s slamo, kateri se s tem vbelijo in na to prodajo. Pripravi za gredice gnoj in kompost. Rastline v gnojnih gredicah včasih zmerno zalij. V času, ko ne zmrzuje, odpri gredice, da pride k rastlinam sveži zrak.

Vinogradništvo: Nadaljuj z delom prejšnjega meseca. Trte lahko obrezuješ, ako ni prehud mraz. Okopavaš jih lahko in gnojiš, če je zemlja suha. Pri okopa-

vanju pazi, da zgornje korenine trfam gladko fik debela odrežeš.

Kletarstvo: Velja skoraj isto, kar za prejšnje mesece. Pomni le, da ni dobro za vino, ako hraniš v kleti kisló zelje, kisló repo ali kakšen drug tak pridelek.

Čebelarstvo: Čebele in čebelnjak pu sti sedaj lepo na miru. Radi mraza jim ne moreš nič pomagati. Nemir ali razbijanje krog čebelnjaka le škoduje. Pazi pa, da ti umetnega satovja črvi ne končajo, popravi si pokvarjeno orodje in čitaj čebelarske liste. Upaj, da bo prihodnja letina boljša od letošnje.

Sadjarstvo: Če nisi poškopil in namazal dreves, da zafreš razne škodljivce, izvrši to čimprej. Ne zabi na gnoj, ki ga drevje potrebuje. Pomni, da brez gnoja ni sadja. Starejšemu drevju gnojimo z gnojem in gnojnico. Z debel strgajmo mah in lišaje; odstranjujemo vodene po-

ganjke, izrezujemo pregošče vrhove, žagajmo bolne in polomljene veje. Sedaj lahko koplješ jame za nove nasade in pripravljáš potrebne kole.

Cvetličarstvo: Snažimo lepótične grme. Pri tem pazimo posebno na to, da odstranimo star les, ki ne da cvetja. Občutljive trajnice pokrijmo z listjem, če tega nismo še storili. Enako velja za vrtnice, ker ne vemo, kakšno bo vreme. — Lahko še posadimo čebulice hijacint in tulipanov, ako nismo lega še storili v novembu. — Gomolje dalij in beganij moramo redno pregledovati in varovati pred plesnobo. Vlažne gomolje obrnimo narobe in jih potrosimo z ogljenim prahom, ki vsrkava preobilo vlago ter zabranjuje plesen in gnilobo. — Sobne rastline zalivajmo prav malo. Varujmo jih prepriha in pregoslega menjavanja toplote. Enakomerna toplota najbolj prija sobnim rastlinam.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Št. 106. — Vprašanje o vraničnem prisadu.

Odgovor: Znaki, ki ste jih opisali so značilni za vranični prisad. Bolezen je neozdravljiva in meso od obolelih živali je neužitno, ker od te bolezní oboli lahko tudi človek. Poginola žival se mora globoko zakopati in niti odreti se ne sme. Obvezno je tudi javiti bolezen oblastvu. Hlev se mora temeljito razkužiti, ker drugače je nevarnost, da se bolezen zopet pojavi v hlevu. Povzročitelj te bolezní je glivica. Ta vpliva na tri načine škodljivo na obolelo žival in sicer: 1) glivica se v krvi tako močno razmnoži, da zamaši staničevje, po katerem se pretaka kri, 2) glivice rastejo in odvzamejo krvi kisik (zato žival težko diha), 3) glivice izločujejo sirup, ki zastrupi kri in celo telo. Bolezen je lahko tudi tokaina in nastopi tudi lahko na trebušni mreni, na želodcu. Obolelo mesto oide in v njem se strdi kri.

Št. 107. — Vprašanje: J. L. v P. je mlad čebelar, ki čebelari s 10 panji. On nam piše: Pri uzimljenju čebel sem opazil, da imajo čebele od par družin rdeče, ušem podobne živalice na hrbtu. Kaj pomeni to in kako pobijem to golazen?

Odgovor: Vaše čebele imajo na hrbtih rdečo uš. Gotovo ima tako uš na hrbtu tudi matica, ker ona jih ima navadno po 2—3. Ta golazen je čebelam toliko škodljiva, ker jih nadleguje in jim krade med. Ta uš je brihtna, ker zna uporabiti priliko ter tedaj, ko pije čebela-gostiteljica med iz lončka, se tudi ona spusti tako nizko, da doseže s svojim rilčkom sladki med. Vsekakor je pa pojava teh uši v panju gotov znak, da je panj slab. Proti tej golazni pomaga potrosenje dna v grezdišču s prahom od naftalina.

Št. 108. — Vprašanje: Isti bi rad vedel, če je satovje, ki ga je solnce nekoliko z raztopljenjem poškodovalo, še uporabno za panj.

Odgovor: Seveda, ker čebele bodo poškodovana mesta že same popravile in izdelale. V svojem pismu nam pa pišete, da je bilo satovje malo plesnivo. Proti plesnivosti pomaga prepah in zadimljenje z žveplom.

Št. 109. — Vprašanje: S. F. v M. v Istri, je razširil svoj vrh in je s tem zožal občinsko pot za 1 m širokosti. Štirideset sovaščanov ni imelo nič proti temu, le eden ga je zažalil pri občini in zahteval, naj umakne vrtni zid na staro mesto. Zdaj bi rad vedel, ali je ta zahteva upravičena?

Odgovor: Občina je lastnica tiste poti, in kar bo ona ukrenila, to boste morali storiti. Ni pa izključeno, da bi se ne našel kak način za vas ugodnejše rešitve potem sporazumljenja med sosedom in občino.

Št. 110. — Vprašanje: I. D. v P. se zanima za lesko. **Odgovor** najde v članku o leski.

Št. 111. — Vprašanje: Ž. iz B. nam piše: V naši dolini ne uspeva ajda. Zelišče raste in cvete precej bujno, zrnje je pa puhlo in ničvredno. Zemlja je težka, mokra glina. Ali bi se mogel s posebnim gnojenjem doseči boljši pridelek?

Odgovor: Zemlja, katero ste navedli v svojem dopisu, ne ugaja ajdi. Dosegli pa boste boljši pridelek, če boste ajdi s temi umetnimi gnojili pognojili: 20 kg superfosfata in 20 kg kalijeve soli ali pa 30 kg pepela na 1000 m² površine. Hlevskega gnoja ajda ne trpi.

Št. 112. — Vprašanje: I. L. K. v Istri. Vpraša, če je tudi jesenski in zimski čas primeren za gnojenje travnikov in žita z gnojnico.

Odgovor: Za žito da, za travnike pa ne. Travnike gnojite z gnojnico v zgodnji spomladi ali šele proti koncu zime. Na vprašanje glede bolezni kuncev vam odgovorimo v prihodnjem listu.

Št. 113. — Vprašanje: K. V. v D. je napravil svinjak dolg 9 m in 6 m širok. Po sredi je hodnik. Na konec hodnika bi rad vzdal kotel za kuhanje in nas vpraša ali je to priporočljivo, ali ne?

Odgovor: Gotovo je priporočljivo, ali vendar bi bilo bolje, če bi k hlevu napravil majhen prizidek in vanj vzdal kotel. Tako bi potem imel majhno svinjsko kuhinjo, kjer bi lahko gospodinja izvrševala še druga dela pri napravi svinjske krme.

Št. 114. — Vprašanje: Isti bi rad zasadil na dvorišču nekaj trt kakšne posebne vrste in nas zato vpraša, katere vrste grozdja so za to priporočljive.

Odgovor: Izbera vrste je odvisna v prvi vrsti od tega, zakaj hočete pridelovati grozdje na latnikih, ali za jed ali za vino in tudi od tega, ali hočete z latniki napraviti senco ali ne. Če bi to vedeli, vam bi lahko svetovali, drugače vam pa ne vemo, kaj svetovati.

Št. 115. — Vprašanje: Isti nam piše: Čital sem v tem listu, da je vlada mnogim kmetovalcem razdelila nagrade, ker so napravili hleve, izboljšali zemljišče itd. Kako je s temi nagradami?

Odgovor: Take nagrade se razdelijo le po razpisu in tekmovanju. Kadar bo kakšen tak razpis, priglasite se na pristojnem mestu.

Št. 116. — Vprašanje: Isti bi si rad nabavil že zdaj rdeči zgodnji krompir za seme in zato nas vpraša, kje se tak krompir dobi.

Odgovor: To nam ni znano. Pač pa prosimo čitatelje tega lista, da v slučaju, da imajo tak krompir na prodaj, naj ga ponudijo na vaš naslov: Vižintin Karl, Vallone N. 28, Posta: Merna.

Št. 117. — Vprašanje: Isti bi rad vedel, koliko se potrosi žitu apnenega nitrata v zimskem času na vsakih 1000 m² površine.

Odgovor: Tege gnojila se potrosi 50 kg na 1000 m² in sicer v decembru 15 kg, v januarju 10 kg, v februarju 10 kg, v marcu pa 15 kg. Iako priporoča okrožnica, ki jo je izdal deželni kmetijski urad.

Št. 118. — Vprašanje: Š. V. v. V. Ž. vpraša: V mesecu oktobru sem pognojil trte s Thomazevo žlindro. Katera gnojila naj še dodam, da pospešim rodovitnost in raščo trte?

Odgovor: Samo Thomasova žindra gotovo ne zadostuje. Najbolje bi bilo, da potrosite še nekaj kalijeve soli in čilskega solitra. Kalijeve soli zadostuje 30—40 kg na 1000 m² površine in čilskega solitra pa 15 kg. Ti dve gnojili potrosite spomladi.

Kalijevo sol ob prvem okopavanju, čilski soliter pa, ko bodo trte ozelenele.

Opomba: Na nekaj vprašanj bomo odgovorili v prihodnji številki in zato prosimo dojučinike, ki so nam vprašanja stavili, naj nam blagohotno oprostijo.

PRAKTIČNE DROBTINICE.

Dobra maža za peči.

Prav dobra maža za peči se napravi tako-le: Raztolči kepo dobro posušene ilovice v prah, in ta ilovični prah pomešaj med enako količino dobrega in čistega pepela. Nato presej to mešanico skozi gosto sito. Končno prilij temu nekoliko dobro osoljene vode in zamesi zmes v gosto mažo.

Krava, ki si sama izpije mleko.

Ta navada, ki je pri kravah sicer redka, se odpravi najlaže na ta način, da se kravi okoli gobca pritrudi pas, ki ima na zgornji strani par ostrih železnih trnjev. Ko si hoče krava potem izsesati mleko, se rani v vime in radi tega se bo kmalu odvadila piti svoje mleko. Dobro služi v ta namen tudi oblečenje vimena v bisago iz tkanine. To bisago obesimo na vrvico, ki sega čez križ.

Ali si že pognojil svoj travnik?

Po našem mnenju je treba našega kmetovalca večkrat nadlegovati s tem vprašanjem, kajli ravno travnike naš kmet kaj rad zanemarja. Da se zadobi mnogo tečnejše seno in sicer na nižavskih kakor tudi na hribovskih travnikih, bi morala biti prva skrb vsakega kmetovalca. Da se pa to doseže, je treba, da se pognoje ta zemljišča s Thomasovo žindrom in ob enem s kakšnim kalijevim gnojilom. Na vsakih 1000 m² površine naj se raztrosi po 50—60 kg Thomasove žindre in ako je zemlja zvezna in travnik zanemaren tudi celo več t. j. do 80 kg na 1000 m². Kot kalijevo gnojilo naj se rabi kalijeva sol in sicer v množini od 15 do 20 kg na gori označeno površino. Mesto Thomasove žindre se lahko trosi tudi superfosfat, a to gnojilo je bolj sposobno za bolj težke ilovnate zemlje in deluje bolj naglo, a zato tudi ne traja tako dolgo v zemlji kakor Thomasova žindra.

„Naš panj“

opis in praktičen navod, kako naj čebelarimo v njem. - Knjigo mora imeti vsak napreden čebelar
Razpošilja jo tvrdka

Žnidersič & C.o - Villa del Nevoso
za Lit. 14.— franko.

Pozor vinogradniki!

Spodaj podpisani ima na prodaj več vrst črnih in belih tri na raznih ameriški podlagah, zraven bilf divjih. Črne cepljenke: refošk, frankinja, merlot. Bele: gerganja, ribola, klarenca, ajdovka, briska glera, vlaški rizling, žilavka in razne namizne vrste. — Cena po dogovoru.

Trtnica **PIPAN VLADIMIR**, Komen 29 (Comeno)

KEBER FRANC, Volčjadraga 316

ima na prodaj prvovrstne ameriške breskove cepljenke.